

Jaarverslag Commissie Wetenschappelijke Integriteit UvA

2024

Inhoud

I.	Voorwoord	p. 2
II.	Inleiding	p. 3
III.	Uitgebrachte adviezen in 2024	p. 5
IV.	Uitgebracht rapport in 2024	p. 8

I. Voorwoord

Een van de middelen ter waarborging van de wetenschappelijke integriteit is het recht om een klacht in te dienen indien een vermoeden bestaat van schending van de wetenschappelijke integriteit. De Universiteit van Amsterdam (hierna: UvA) heeft hiervoor op 10 december 2013 (besluitnummer 2013cb0471) een Klachtenregeling wetenschappelijke integriteit (hierna: Klachtenregeling) vastgesteld en per 1 september 2013 een Commissie Wetenschappelijke Integriteit (hierna: Commissie) ingesteld die de klachten onderzoekt en daarover advies uitbrengt aan het College van Bestuur (hierna: College).

In 2024 bestond de Commissie uit de heer prof. em. dr. mr. A.M. Hol (die vanaf 1 april 2024 het voorzitterschap van mevrouw prof. mr. J.E. van den Brink heeft overgenomen), de heer prof. dr. F.J. Oort (hoogleraar Methodenleer en Statistiek) als lid en prof. dr. N. Zelcer (hoogleraar Molecular Regulation of Metabolism) als lid. Vanaf 1 maart 2025 is mevrouw prof. dr. M.Y.A. Zieck (hoogleraar International Refugee Law) benoemd als voorzitter. Prof. Hol is tot 1 april 2025 aangebleven als voorzitter teneinde een reeds lopende zaak af te handelen. De Commissie wordt ambtelijk ondersteund door de secretarissen: mevrouw mr. F.Y. van Arnhem - Chau en mevrouw mr. J.B. Groot Antink van Juridische Zaken.

De Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit 2018 (hierna: NGWI) is door de Commissie Evaluatie Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit (hierna: Commissie Evaluatie NGWI) geëvalueerd. In 2024 heeft de Commissie Evaluatie NGWI haar rapport uitgebracht en de opstellers van de NGWI geadviseerd om een schrijfcommissie in te stellen die de NGWI kan reviseren met behoud van de sterke punten. De herziene versie van de NGWI wordt in 2026 verwacht.

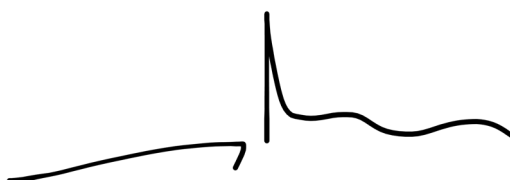
Met dit jaarverslag, dat een beknopt overzicht geeft van de klachten waarover de Commissie in 2024 een advies heeft uitgebracht, legt de Commissie verantwoording af. Het jaarverslag wordt mede opgemaakt ten behoeve van het jaarverslag van de universiteit.

Namens de Commissie Wetenschappelijke Integriteit,

prof. em. dr. mr. A.M. Hol

voorzitters

prof. dr. M.Y.A. Zieck

II. Inleiding

De Commissie heeft in 2024 drie adviezen uitgebracht. Hoofdstuk III van dit jaarverslag bevat een samenvatting en zakelijke weergave van de zaken waarover de Commissie in 2024 haar advies heeft uitgebracht. De klachtenbehandeling draagt een vertrouwelijk karakter. Daarom is de beschrijving van de behandelde klachten geanonimiseerd. Voor klagers en beklaagden wordt de mannelijke vorm gebruikt.

Ter informatie volgt hieronder een overzicht over de afgelopen jaren van de in dat jaar ingediende klachten en uitgebrachte adviezen.

jaar	aantal nieuwe klachten	aantal uitgebrachte adviezen	ongegrond	gegrond	niet- ontvankelijk	deels niet- ontvankelijk deels gegrond	deels niet- ontvankelijk deels ongegrond
2020	3	1			1		
2021	1	2	1		1		
2022	2	0					
2023	5	4	1		2		1
2024	2	3	2		1		

Behalve de drie zaken waarover de Commissie in 2024 een advies heeft uitgebracht, is de Commissie in 2024 ook benaderd voor kwesties waarin zij geen advies heeft uitgebracht, maar anderszins heeft gehandeld.

In één van deze zaken heeft de Commissie betrokkene medegedeeld dat hetgeen hij de Commissie heeft doen toekomen, geen klacht betreft in de zin van de Klachtenregeling, omdat het geen betrekking heeft op een (vermoeden van) schending van wetenschappelijke integriteit. Betrokkene heeft vervolgens de Commissie een document doen toekomen met het opschrift 'klacht'. De Commissie heeft betrokkene medegedeeld dat zij niet bevoegd is het document in behandeling te nemen, omdat niet is gebleken dat een medewerker van de UvA bij het desbetreffende onderzoek is betrokken.

In een andere zaak werd de Commissie verzocht om in samenwerking met de commissie wetenschappelijke integriteit van een andere onderwijsinstelling onderzoek te doen naar een vermoeden van schending van de wetenschappelijke integriteit van een promovendus die aan

meerdere universiteiten, waaronder de UvA, tegelijk promoveerde. De Commissie heeft verzoeker medegedeeld hier niet in te kunnen voorzien, omdat de Commissie als taak heeft klachten te onderzoeken en in het onderhavige geval een klacht (met concrete aanwijzingen voor schending van de wetenschappelijke integriteit) ontbreekt.

In de laatste zaak (die voorafging aan de eerste klacht die in hoofdstuk III *Uitgebrachte adviezen in 2024* is opgenomen) heeft de redactie van een tijdschrift aan de Commissie verzocht om onderzoek te doen naar het onderzoek dat de basis heeft gevormd van een gepubliceerd artikel. De editor heeft daarbij aangegeven dat na de publicatie is gebleken dat één van de co-auteurs (hierna: persoon X) ten onrechte als co-auteur is vermeld. De Commissie heeft de redactie medegedeeld dat gebleken is dat drie van de vier co-auteurs (waaronder persoon X) ermee eens zijn dat persoon X ten onrechte is vermeld als co-auteur van het artikel. De vierde co-auteur, die zich niet kan vinden in verwijdering van persoon X als co-auteur, is geen medewerker van de UvA in de zin van de Klachtenregeling. Gelet hierop heeft de Commissie de redactie medegedeeld dat zij niet bevoegd is om deze kwestie te behandelen.

Naast voornoemde drie zaken heeft de Commissie op verzoek van het College in een kwestie onderzoek verricht en daarover een rapport uitgebracht aan het College van bestuur. Deze kwestie komt in hoofdstuk IV aan de orde.

III. Uitgebrachte adviezen in 2024

- Klacht 1

De redactie van een tijdschrift heeft vastgesteld dat een persoon (hierna: persoon X) ten onrechte als co-auteur van een gepubliceerd artikel is vermeld. De masterscriptie van beklaagde 1, waarbij beklaagde 2 optrad als supervisor, vormde de basis van voornoemd artikel. Beklaagden 1 en 2 zijn co-auteurs van het desbetreffende artikel. Namens het tijdschrift heeft de editor de Commissie verzocht te beoordelen of:

- a. het gedrag van beklaagden met betrekking tot het ten onrechte laten vermelden van persoon X als co-auteur wellicht aangemerkt dient te worden als schending van de wetenschappelijke integriteit. Beklaagden hebben voorafgaand aan de publicatie van het artikel niet hun zorgen geuit over het vermelden van persoon X als co-auteur;
- b. er wellicht andere zorgen zijn met betrekking tot de kwaliteit van en de wijze waarop het onderzoek van het artikel tot stand is gekomen alsmede de verslaglegging daarvan door beklaagden, gelet op de omstandigheid dat persoon X ten onrechte als co-auteur van het artikel werd vermeld.

De Commissie heeft hetgeen is vermeld onder a. van vorenstaand verzoek opgevat als een klacht inzake een mogelijk vermoeden van schending van de wetenschappelijke integriteit door beklaagden.

De Commissie heeft beklaagden vragen gesteld die betrekking hebben op de vermelding van de co-auteurs en het proces voorafgaand aan de publicatie van het manuscript. Voorts is aan beklaagden gevraagd of zij zich volledig kunnen vinden in de inhoud van het manuscript en wanneer en op welke wijze zij eventueel bezwaar hebben gemaakt tegen de opname van persoon X als co-auteur.

De ontvangen informatie van beklaagden geeft de Commissie geen aanleiding te twijfelen aan de wetenschappelijke integriteit van beklaagden. Wel overweegt de Commissie dat beklaagde 2 wist dan wel had kunnen weten dat beklaagde 1 na de eerste versie van het manuscript ten onrechte niet meer werd geconsulteerd en dat beklaagde 1 geen akkoord had gegeven bij de indiening van het manuscript bij het tijdschrift. Beklaagde 2 heeft nagelaten hierop naar behoren te handelen en verzuimd tijdig in te grijpen en beklaagde 1 (tijdig) te betrekken. Naar het oordeel van de Commissie heeft beklaagde 2 hiermee weliswaar verwijtbaar gehandeld, doch niet in die mate dat sprake is van schending van de wetenschappelijke integriteit. De Commissie komt tot de conclusie dat van schending van de wetenschappelijke integriteit door beklaagden niet is gebleken.

Met betrekking tot onderdeel b van het verzoek van de redactie van het tijdschrift overweegt de Commissie dat zij in de voorhanden zijnde informatie geen aanknopingspunten ziet om te twijfelen aan de kwaliteit van en de wijze waarop het onderzoek tot stand is gekomen alsmede de verslaglegging daarvan door beklaagden.

De Commissie heeft het College geadviseerd de klacht ongegrond te verklaren. Het College heeft in zijn aanvankelijk oordeel het advies van de Commissie overgenomen.

Niet is gebleken dat het LOWI is verzocht om advies uit te brengen over het aanvankelijk oordeel van het College. Het College heeft zijn aanvankelijk oordeel als definitief oordeel bevestigd.

- Klacht 2

De klacht heeft betrekking op uitspraken van beklaagde in de media inzake het Israëlisch-Palestijns conflict. Klager stelt dat beklaagde de wetenschappelijke integriteit zou hebben geschonden door in de media in zijn hoedanigheid van wetenschapper onjuiste uitspraken te doen over het Israëlisch-Palestijns conflict. Volgens klager zou beklaagde Israël hebben beschuldigd van genocide. Volgens klager geeft beklaagde een onjuist beeld van wat onder genocide dient te worden verstaan.

De Commissie heeft overwogen dat klager een andere zienswijze heeft dan beklaagde met betrekking tot het Israëlisch-Palestijns conflict. De discussie inzake het Israëlisch-Palestijns conflict waarop de klacht betrekking heeft, is vooral een politiek-maatschappelijke discussie. De Commissie heeft niet tot taak om dergelijke discussies in termen van wetenschappelijke integriteit te beslechten. Daar komt bij dat de gewraakte uitspraken en het gedrag van beklaagde niet hebben plaatsgevonden binnen de context van het wetenschappelijk onderzoek, waardoor ze buiten de reikwijdte van de NGWI vallen.

Gelet op het vorenstaande komt de Commissie tot de conclusie dat de klacht geen betrekking heeft op (een schending van) de wetenschappelijke integriteit.

De Commissie heeft het College geadviseerd de klacht niet-ontvankelijk te verklaren. Het College heeft in zijn aanvankelijk oordeel het advies van de Commissie overgenomen.

Niet is gebleken dat het LOWI is verzocht om advies uit te brengen over het aanvankelijk oordeel van het College. Het College heeft zijn aanvankelijk oordeel als definitief oordeel bevestigd.

- Klacht 3

Klager is een voormalige student. In het kader van de bacheloropleiding schreef hij een scriptie en beklaagde was destijds zijn scriptiebegeleider. De klacht heeft betrekking op een gepubliceerd artikel van beklaagde en een andere persoon (hierna: persoon X). Klager beschuldigt beklaagde van plagiaat. De ideeën en de conclusies van beklaagde en persoon X komen zo sterk overeen met de conclusies in de scriptie van klager, dat volgens klager sprake is van plagiaat. Het plagiaat zou eruit bestaan dat beklaagde en persoon X het onderwerp van de scriptie van beklaagde zouden hebben gebruikt voor hun artikel en daarbij ook de door een bepaalde instantie beheerde, volgens klager niet publiek toegankelijke, dataverzameling zouden hebben gebruikt die klager ook heeft gebruikt voor zijn scriptie. Voorts hebben beklaagde en persoon X in hun artikel dezelfde termen gebruikt die klager in zijn scriptie heeft gehanteerd. Klager is door beklaagde in het geheel niet gekend in de publicatie van het artikel van beklaagde en persoon X.

De Commissie heeft als volgt overwogen. Er is een zekere overeenkomst in het onderzoek van klager en dat van beklaagde en persoon X. Belangrijk verschil is echter dat het onderzoek van klager exclusief gericht is op een bepaald regimetype in één land, terwijl beklaagde en persoon X veel

breder hebben gekeken naar de repressie in meerdere 'thuislanden' en 'gastlanden' en daarbij gebruik hebben gemaakt van een grotere dataset met incidenten van de desbetreffende instantie. Op basis van deze data formuleerden beklaagde en persoon X een aantal onderzoeksvragen, waarvan er één overeenkwam met die van klager. Het gaat hier om een door deskundigen op het desbetreffende vakgebied veel besproken onderzoeksvraag. Het vergelijken van regimetypes is daarbij gemeengoed en zeker niet het (unieke) idee van klager. De dataset van de desbetreffende instantie was beschikbaar voor iedere onderzoeker die zich bezighoudt met het desbetreffende onderwerp, ook voor persoon X voor wie dit onderwerp al sinds 2016 de kern van het onderzoek vormt. Persoon X en beklaagde werken al sinds 2018 nauw samen.

Tegen deze achtergrond kan niet worden vastgesteld dat beklaagde vanwege zijn eerdere rol als scriptiebegeleider van klager op het idee is gebracht, bewust of onbewust, voor het artikel dat hij later met persoon X schreef. Er is geen grond voor de conclusie dat beklaagde de ideeën van klager heeft overgenomen. Het gebruik van taal die gangbaar is op een bepaald onderzoeksterrein levert in dat verband evenmin (direct) bewijs voor plagiaat op.

Het vorenstaande neemt volgens de Commissie niet weg dat het niet had misstaan, als beklaagde klager had gekend in de publicatie van het artikel van hem en persoon X en klager op enigerlei wijze erkenning was gegeven. Van schending van wetenschappelijke integriteit is echter geen sprake.

De Commissie heeft het College geadviseerd de klacht ongegrond te verklaren. Het College heeft in zijn aanvankelijk oordeel het advies van de Commissie overgenomen.

Niet is gebleken dat het LOWI is verzocht om advies uit te brengen over het aanvankelijk oordeel van het College. Het College heeft zijn aanvankelijk oordeel als definitief oordeel bevestigd.

IV. Uitgebracht rapport in 2024

In deze kwestie heeft een mediaplatform bij de UvA een verzoek ingediend op basis van de (toen nog geldende) Wet openbaarheid van bestuur. Bij het verstrekken van informatie is een zogenaamd 'benefits-memo' ter beschikking gesteld. In dit memo worden voordelen genoemd voor een bepaalde partij, indien die partij zou meewerken aan een bepaald project (hierna: het project). Dat benefits-memo heeft geleid tot een artikel van het mediaplatform waarover vervolgens Kamervragen werden gesteld. De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft met de rector magnificus gesproken over de schijn van afhankelijkheid en belangenverstrengeling die het gebruik van benefits-memo's oproept. In een gesprek met de Minister en de rector magnificus is een interne evaluatie van de uitvoering van het project toegezegd. Ter uitvoering hiervan heeft het College de Commissie verzocht de volgende vier vragen te beantwoorden, waarbij de Commissie zal kunnen beschikken over de resultaten en conclusies van intern onderzoek uit te voeren door de desbetreffende faculteit.

1. Zijn de teksten van de in het project gebruikte benefits-memo's in strijd met de NGWI?
2. Is de onderzoekspraktijk in de aanloop naar, de opzet van en de werkwijze van het project in strijd met de NGWI?
3. Zijn de wetenschappelijke publicaties die onder de vlag van het project zijn verschenen in strijd met de NGWI?
4. Zijn er bij een bepaalde sectie binnen de desbetreffende faculteit andere sponsorcontracten dan die van het project die aan de NGWI getoetst moeten worden?

Met betrekking tot vraag 1 heeft de Commissie overwogen dat voor zover genoemde voordelen betrekking hebben op activiteiten die binnen de reikwijdte van de NGWI vallen, ze daarmee niet in strijd zijn. Echter de formulering van sommige voordelen is voor meerderlei uitleg vatbaar, waardoor de opstellers van de teksten de schijn van partijdigheid niet volledig hebben kunnen vermijden. De Commissie beoordeelt dit niet als een schending van integriteit. Gezien de toelichting van de coördinator van het project en de projectleider is er geen aanleiding te veronderstellen dat de teksten van de memo's een met de NGWI strijdig doel hadden.

Met betrekking tot vraag 2 heeft de Commissie als volgt overwogen.

Men was zich in de aanloop naar het project bewust van mogelijke risico's die samenwerking met externe partijen met zich meebrengt, en dat het project dient te voldoen aan de NGWI. In de samenwerkingsovereenkomsten wordt ook expliciet naar de relevante gedragscodes verwezen. De totstandkoming van de overeenkomsten is verlopen in overeenstemming met de binnen de UvA geldende procedures. Uit de aan de Commissie ter beschikking gestelde documenten blijken geen feiten die anders doen veronderstellen. De documenten bevatten geen informatie waaruit ongewenste beïnvloeding van de onderzoekspraktijk blijkt. Mochten er twijfels zijn over de onafhankelijkheid van het onderzoek van het project, dan is er voldoende transparantie over de financiers van het onderzoek, zodat men bij kennisname van de onderzoeksresultaten de financiering van het onderzoek in overweging kan nemen.

Niet alleen wordt het onderzoek (mede)gefinancierd door private commerciële partijen, maar vrijwel alle aan het project verbonden onderzoekers hebben nevenfuncties met ook dienstverbanden elders. De risico's voor een onafhankelijke onderzoekspraktijk worden wel onderkend. In de overeenkomsten die de samenwerking met partners regelen, wordt expliciet verwezen naar de relevante wetenschappelijke gedragscodes. Hiermee zijn zowel intern (in de relatie tot de medewerkers) als extern (in de relatie tot derden) waarborgen ingebouwd om de NGWI te eerbiedigen. Medewerkers moeten ook een verklaring van wetenschappelijke onafhankelijkheid ondertekenen. En hoewel volgens de NGWI niet onoorbaar, worden er volgens de projectleider geen onderzoeksvragen behandeld die door een financier zijn aangedragen.

Waarborgen voor een onafhankelijke onderzoekspraktijk bieden geen absolute garantie. Daarom is het goed dat het project transparant is, zowel over de financiering als over de nevenfuncties van medewerkers, zoals op de website en in het jaarverslag. De door de projectleider gegeven uitleg en toelichting over de praktijk komen de Commissie aannemelijk voor en worden verder ondersteund door de aan de Commissie ter beschikking gestelde informatie. De Commissie heeft daarin geen aanwijzingen gevonden om eraan te twifelen dat er in de praktijk aan de vereisten van wetenschappelijke integriteit voldaan wordt.

Met betrekking tot vraag 3 heeft de Commissie overwogen dat, op basis van de bevindingen van de externe commissie die de publicaties die onder de vlag van het project zijn verschenen heeft onderzocht, verschillende auteurs van verschillende publicaties zakelijke belangen hebben, maar dat zij daarover in die publicaties wel openheid geven. Eventuele twijfel over de wetenschappelijke kwaliteit van sommige publicaties kan onderwerp zijn van discussie, maar is geen reden om te oordelen dat de wetenschappelijke integriteit geschonden is.

Met betrekking tot vraag 4 heeft de Commissie overwogen dat op basis van de aan de CWI ter beschikking gestelde informatie is niet gebleken dat er, naast de sponsorcontracten die verband houden met het project, andere sponsorcontracten bij de desbetreffende sectie zijn die aandacht vereisen in het kader van de wetenschappelijke integriteit.

De Commissie is tot het volgende eindoordeel gekomen.

Het project wordt mede gefinancierd door externe partijen, en verschillende medewerkers hebben dienstverbanden met externe partijen, waaronder ook partijen waarmee in het project wordt samengewerkt. Dit kan de wetenschappelijke onafhankelijkheid in gevaar brengen, maar in het project is men zich daarvan wel bewust. Er zijn verschillende maatregelen getroffen om de onafhankelijkheid te bewaren: in de samenwerkingsovereenkomsten zijn teksten over wetenschappelijke integriteit opgenomen, medewerkers van het project tekenen een verklaring van wetenschappelijke onafhankelijkheid, en er worden geen onderzoeksonderwerpen behandeld die direct betrekking hebben op een externe partij.

De door de Commissie beoordeelde documenten geven geen aanleiding te veronderstellen dat er in het project in strijd met de principes en normen van wetenschappelijke integriteit, zoals vastgelegd in de NGWI, is gehandeld. Ook de teksten van de benefits-memo's, die overigens noch in de contractonderhandelingen, noch in de onderzoekspraktijk een rol hebben gespeeld, zijn op zichzelf niet in strijd met de NGWI. Voor zover de benefits-memo's wel een schijn van partijdigheid hebben gewekt, is er naar het oordeel van de Commissie in de onderzoekspraktijk geen partijdigheid

gebleken. Bovendien prevaleren de samenwerkingsovereenkomsten boven de memo's. De in de samenwerkingsovereenkomsten verwerkte waarborgen voor wetenschappelijke onafhankelijkheid bieden daarvoor geen absolute garantie. Het is daarom extra belangrijk om transparant te zijn over de financiering van het onderzoek en de nevenfuncties van de onderzoekers. De Commissie stelt vast dat het project voldoende transparantie biedt: financiering en nevenfuncties worden consequent gemeld op de website, in het jaarverslag en bij de publicaties van het project.

De Commissie heeft haar rapport aan het College voorgelegd. Het College heeft de Commissie bedankt voor haar werkzaamheden en zich aangesloten bij de overwegingen en het eindoordeel.